CJUE: Revine creditorului sarcina de a dovedi că și-a executat obligațiile precontractuale de informare și de verificare a bonității împrumutatului

Principiul efectivității ar fi compromis dacă sarcina probei privind neexecutarea obligațiilor creditorului ar reveni consumatorului

O directivă a Uniunii pune în sarcina creditorului obligații de informare și de furnizare de explicații în scopul ca împrumutatul să poată efectua o alegere în cunoștință de cauză la subscrierea unui credit. Aceasta obligă de asemenea creditorul să furnizeze consumatorilor o fișă de informații standard la nivel european privind creditul de consum și să verifice bonitatea consumatorului.

În Franța, în cadrul a două litigii, mai multe persoane s-au regăsit în incapacitate de a rambursa ratele lunare ale contractelor lor de credit respective, astfel încât banca a solicitat rambursarea imediată a sumelor împrumutate și a dobânzilor. Instanța franceză sesizată cu această cerere arată că banca nu este în măsură să prezinte nici fișa de informații standard la nivel european, nici vreun alt înscris care să permită justificarea faptului că și-a îndeplinit obligația de a furniza explicații. În unul dintre cazuri, contractul de credit cuprinde însă o clauză standard în care împrumutatul recunoaște că a primit și a luat cunoștință de fișă. Instanța franceză apreciază că o astfel de clauză ar putea să genereze probleme în cazul în care ar avea ca efect răsturnarea

sarcinii probei în detrimentul consumatorului. Aceasta consideră că acest tip de clauză ar putea astfel să facă imposibilă exercitarea de către consumator a dreptului de a contesta deplina executare a obligațiilor de către creditor.

În ceea ce privește obligația de verificare a bonității, instanța franceză arată că, în celălalt caz, împrumutatul nu a furnizat băncii înscrisuri justificative privind situația sa financiară. Aceasta se întreabă, așadar, dacă verificarea bonității consumatorului poate să fie efectuată doar pe baza informațiilor furnizate de consumator, fără un control efectiv al acestor informații prin alte elemente. Instanța de trimitere se întreabă de asemenea dacă obligația de a furniza explicații și asistență poate fi considerată îndeplinită în cazul în care creditorul nu a verificat în prealabil bonitatea și nevoile consumatorului.

În hotărârea pronunțată azi, Curtea de Justiție constată că directiva nu precizează cui îi incumbă sarcina de a dovedi că creditorul și-a executat obligațiile de informare și de verificare a bonității, astfel încât această problemă ține de ordinea juridică internă a fiecărui stat membru. În această privință, se impune ca normele de drept național să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare din dreptul intern (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de directivă (principiul efectivității).

În cazul în care Curtea nu are nicio îndoială cu privire la respectarea principiului echivalenței în speță, aceasta consideră că **principiul efectivității ar fi compromis dacă sarcina probei privind neexecutarea obligațiilor creditorului ar reveni consumatorului**. Astfel, acesta nu dispune de mijloace care să îi permită să demonstreze că creditorul nu i-a furnizat informațiile prevăzute și nu a verificat bonitatea sa. În schimb, principiul efectivității este garantat în cazul în care creditorul

este obligat să justifice în fața instanței executarea adecvată a obligațiilor sale precontractuale: un creditor diligent trebuie să fie conștient de necesitatea de a colecta și de a conserva probe privind executarea obligațiilor sale de a furniza informații și explicații.

În ceea ce privește clauza standard care figurează în contractul de credit în cauză, aceasta nu poate permite creditorului eludarea obligațiilor sale. Astfel, clauza standard în discuție constituie un indiciu în susținerea căruia creditorul trebuie să aducă unul sau mai multe elemente de probă relevante. De asemenea, consumatorul trebuie să fie întotdeauna în măsură să se prevaleze de faptul că nu a fost destinatarul acestei fișe sau că fișa nu permitea creditorului îndeplinirea obligațiilor de a furniza informații precontractuale care îi incumbau. Curtea precizează că dacă o asemenea clauză ar implica recunoașterea de către consumator a executării depline și corecte a obligațiilor precontractuale care îi incumbă creditorului, ea ar determina o răsturnare a sarcinii probei de natură să compromită efectivitatea drepturilor recunoscute de directivă.

Referitor la aspectul dacă evaluarea bonității consumatorului poate să fie efectuată doar pe baza informațiilor declarate de acesta din urmă, fără realizarea unui control efectiv al acestor informații prin intermediul altor elemente, Curtea constată că directiva conferă o **marjă de apreciere creditorului pentru a stabili dacă informațiile de care dispune sunt sau nu sunt suficiente pentru a atesta bonitatea consumatorului și dacă este necesară o verificare prin intermediul altor elemente.** Astfel, creditorul poate, în funcție de împrejurările speței, fie să se mulțumească cu informațiile care îi sunt furnizate de consumator, fie să considere că este necesar să obțină confirmarea acestor informații (un control al informațiilor furnizate de consumator nefiind astfel sistematic), având în vedere că simple afirmații nesusținute făcute de un consumator nu pot

fi, în sine, calificate ca fiind suficiente dacă nu sunt însoțite de înscrisuri justificative.

Pe de altă parte, din directivă nu reiese că evaluarea situației financiare și a nevoilor consumatorului trebuie efectuată înainte de furnizarea explicațiilor corespunzătoare. Nu există, în principiu, o legătură între aceste două obligații precontractuale. **Creditorul este, așadar, în măsură să dea consumatorului explicații, fără a fi obligat să evalueze, în prealabil, bonitatea acestuia.** Cu toate acestea, creditorul trebuie să țină seama de evaluarea bonității consumatorului, în măsura în care această evaluare impune o adaptare a explicațiilor furnizate.

În sfârșit, Curtea precizează că obligațiile de informare trebuie, ca urmare a însuși caracterului lor precontractual, să fie îndeplinite anterior semnării contractului de credit, având în vedere că **explicațiile nu trebuie în mod necesar să fie furnizate într-un document specific, ci pot fi date verbal de creditor în cursul unei întrevederi**. Curtea amintește însă că forma în care explicațiile trebuie furnizate consumatorului intră sub incidența dreptului național.